

Per August Rosenius - lärare och hembygdsforskare

Per August Rosenius var en av Västerfärnebo Hembygdsförenings initiativtagare och trotjänare. Under sin långa levnad utforskade han mycket av Västerfärnebo sockens historia. Antalet artiklar blev med åren stort.

Per August Rosenius var född på en liten bondgård i Mälby den 17 februari 1864. Modern dog redan vid födseln och när han gick in i tonåren var han även faderlös. Han fick då komma till sin farbror på Norrgården i Norr Gerdsbo, där han vistades under återstoden av sin uppväxt.

Trots ett stort intresse för botanik ägde Per August inte någon fallenhet för lant- och skogsbruk. Han ville hellre studera och fick därför möjlighet att gå på Uppsala folkskollärarseminarium. Därifrån utexaminerades han 1885 och anställdes omgående som ordinarie lärare vid Salbo folkskola. Där kom han att utföra hela sin lärargärning - utan att vid något enda tillfälle begära tjänstledighet. Hans överordnade manade honom ofta att dra ner på arbetstakten, men det ville han inte lyssna på. Han hade höga krav på sig själv, men inte på andra.

Begynnelönen var 600 kronor om året utöver fri tjänstebostad och foder åt en ko. Eftersom det saknades ladugård utbyttes dock den senare förmånen till 75 kronor kontant. Trots de blygsamma förmånerna nedlade Per August Rosenius stor nit och kraft på skolarbetets förbättring. Det var sålunda på hans initiativ som slöjdundervisning och trädgårdsskötsel infördes på schemat. För anskaffning av nödvändigt material fick han offra en hel del av sin egen lön. När det gällde trädgårdsskötseln fick eleverna ta med sig av årets skörd hem och vid varje examen fick varje elev ett fruktträd till minne av sin skoltid. Det blev slutligen närmare 700 stycken inom hans skolrote. En del av dessa "kunskapens träd" finns fortfarande kvar.

Från sin tid som lärare mindes Rosenius hur han under långa tider undervisade upp till fyra klasser i samma rum. Ensam. Barnantalet kunde vara mer än 90.

- Då alla reste sig upp var det som en störad humlegård, där jag knappast syntes bland de stora pojarna, berättade han.

Rosenius stod också i spetsen för lärarkårens organisation och det var på hans initiativ som en lokal folkskolläraryörening bildades. Själv uppehöll han i över 40 år befattningen som sekreterare - och kassör! Vidare grundade han ett skolbibliotek, som han förestod under 25 år. Av övrig humanitär verksamhet bör nämnas hans engagemang i arbetet för Majblomman, nykterhetsfrågan och blindvården.

Vid en hembygdsfest på Salbohed sommaren 1915 väckte Per August Rosenius tanken om att formellt bilda en hembygdsförening i Västerfärnebo. Redan 1903 hade "föregångaren" Västerfärnebo ungdomsförening sett dagens ljus tack vare den unge pastorsadjunkten Otto Bolling (1879-1964).

När så Västerfärnebo hembygdsförening bildades den 19 september 1915 var det Rosenius som hälsade den stora skaran människor välkomna. Han valdes till föreningens förste sekreterare och övertog senare ordförandeklubban.

För att tjäna lite extra pengar hade Rosenius redan i slutet av 1880-talet börjat medverka med referat och artiklar i Westmanlands Läns Tidning. Särskilt hans inlägg om gångna tiders liv och leverne i Västerfärnebo fick stor uppmärksamhet och är av stort värde också för dem som idag vill veta mer om sin hembygds historia.

Fortfarande under de sista yrkesverksamma åren var Rosenius en av de mest entusiastiska lärarna i socknen. Sedan han efter hela 41 år som lärare vid Salbo folkskola gick i pension och hedrades med Patriotiska Sällskapets stora guldmedalj för långvarig och trogens tjänst flyttade han till Salbohed. Där uppförde han Villa Skogsgläntan, som alltjämt finns kvar. Här fick han tillbringa ytterligare några år i full verksamhet, innan han slutligen tvingades till längre vistelser på sjukhus och ålderdomshem.

Per August Rosenius var gift med Maria Spångberg (1862-1940) och efterlämnade vid sin bortgång Långfredagen 1955 dottern Ruth Rosenius-Högman (1888-1963), även hon lärare och författare till flera böcker och ett stort antal kulturhistoriska artiklar i dagspress.

Lars Östlund